

ที่ สม ๐๐๐๓/๑๕๐

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๙๐ พรรษา
อาคารบี ชั้น ๖-๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๕๕๙ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

ถึงที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๒๔๕/๒๕๕๙ จำนวน ๑๔ หน้า

ด้วยรายภูรน้านหัวยันทน์ ดำเนินหัวยันทน์ อำเภอชุมน้ำ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้องเรียน ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าผู้ร้องภูรน้านหัวยันทน์ที่ป้าไม่นำกล้าไม้ขุดมาปลูกในที่ดิน ทำกินของผู้ร้อง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้อง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ป้าไม่ยังได้ออกคำสั่งให้รายภูรน้านหัวยันทน์ที่ทั้งหมดดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ร้อง เป็นไปโดยละเอียดสิทธิมนุษยชนและเป็น การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงนี้ขอเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ รัฐบาล กล่าวดังนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วเห็นว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ร้อง เป็นไปโดยละเอียดสิทธิมนุษยชนและเป็น การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงนี้ขอเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ รัฐบาล กล่าวดังนี้

๑. ให้มีคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับชุมชนท้องถิ่นสำรวจสภาพความ เป็นจริงในพื้นที่ที่ อ.อ.ป. คุ้มครอง และควรรับรู้กรณีพิพาทเรื่องการทับซ้อนของที่ดินทำกินให้จบโดยเร็ว ที่สุด

๒. ควรยุบ อ.อ.ป. เนื่องจากผลการศึกษาหลายกรณีพบว่า อ.อ.ป. ดำเนินการผิด วัตถุประสงค์เดิมจึงประสบกับภาวะการณ์ขาดทุนต่อเนื่องและการก่อไฟสอดคล้องกับการพื้นฟูป่า นอกจากนี้ ยังสร้างความขัดแย้งกับรายภูรน้านหัวยันทน์ที่เป็นจำนวนมาก ดังปรากฏรายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย ขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ณ วันที่

(ศาสตราจารย์อมรา พงศ์พาพิชญ์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โทร. ๐ ๒๖๔๑ ๓๕๕๕

รายงานผลการตรวจสอบการลงทะเบียนนุชชาน

โดย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๖๙/๒๕๕๒

เรื่อง สิทธิมนุษยชน กรณีสวนป่าบุนนาค และสวนป่าห้วยจันทร์ ทับที่ทำกินของเกษตรกรในเขตท้องที่ อ.บุนนาค จ.ศรีสะเกษ

ผู้ร้อง รายภูรบ้านห้วยจันทร์ ต.ห้วยจันทร์ อ.บุนนาค จ.ศรีสะเกษ

ผู้ถูกร้อง ๑. กรณป่าไม้
๒. องค์การอุดสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑. จังหวัดศรีสะเกษ
๒. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม(ส.ป.ก.)

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๐ ตามคำร้องเลขที่ ๑๖/๒๕๕๐ กรณีสวนป่าบุนนาค และสวนป่าห้วยจันทร์ ทับที่ทำกินของเกษตรกรในเขตท้องที่ อ.บุนนาค จ.ศรีสะเกษ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้ว จึงมอบหมายให้คณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่าชุดที่ ๒ ดำเนินการตรวจสอบความพำระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการตรวจสอบการลงทะเบียนนุชชาน พ.ศ. ๒๕๔๔

สาระสำคัญของเรื่องร้องเรียน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ รายภูร ต.ห้วยจันทร์ อ.บุนนาค จ.ศรีสะเกษ ได้เข้ามาอาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ ต.ห้วยจันทร์ โดยมีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลักและได้เสียภาษีบำรุงท้องที่ตลอดมาต่อนาไปปี พ.ศ.๒๕๒๐ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้นำกล้าไม้ยูคาลิปตัสเข้ามาปลูกทับที่ทำกินของรายภูรในต่ำบลห้วยจันทร์ ต่ำบลกระหวัน ต่ำบลโนนสูง ต่ำบลบุนนาค และ ต่ำบลหนองร้า โดยไม่ได้รับความยินยอมแต่อย่างใด

ต่อมาได้จัดการประชุมขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับรายภูรในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนหลายครั้งเพื่อเจรจาหาข้อบุคคล ซึ่งรายภูรได้เรียกร้องไม่ให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้นำกล้าไม้ฯ มาปลูก

๗/๘

แต่เจ้าหน้าที่ป่าไม้กลับดำเนินการปลูกป่าไม้ยุคاليปัตถทับที่ทำกินของรายภูรเดิมพื้นที่จำนวน ๑๐,๓๘๐ ไร่ และได้ออกคำสั่งให้รายภูรรื้อถอนบ้านเรือนออกจากพื้นที่ทั้งหมด ดำเนินปฏิบัติตามจะดำเนินการจันกุณหันที่ รายภูรในพื้นที่จึงได้รื้อถอนบ้านเรือนออกจากพื้นที่และไม่มีพื้นที่ทำกินรายภูรได้ร้องขอความช่วยเหลือไปยังป่าไม้อาเภอ และ ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ในวันที่ ๖ ก.พ. ๒๕ ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดฯ ได้ออกคำสั่งให้หัวหน้าส่วนราชการและตัวแทนรายภูรมาประชุมหารแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีนายจิโรจน์ โชคพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ขณะนั้น เป็นประธาน ผลสรุปในการประชุมกรณีส่วนป่าห้วยจันทร์และส่วนป่าบุนหาย (บักดอง) ต.หัวขันทร์ และ ต.บักดอง อ.บุนหาย จ.ศรีสะเกษ เป็นปัญหาเกี่ยวกับองค์การอุดสาಹกรรมป่าไม้ (อ.ป.ป.) ปลูกต้นยุค Alypia ที่ทำกินของรายภูร จึงมีมติดังนี้

๑. ที่ดินที่ อ.ป.ป. ไม่ได้ปลูกป่า เนื่องจากอนให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่ รายภูร

๒. ที่ดินที่ อ.ป.ป. ปลูกยุค Alypia ตั้งแต่ปี ๑๙๖๘ จนถึงปี ๑๙๗๔ ให้ยกออกโดยการปลูกป่าแล้วอน พื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่ รายภูรผู้เดือดร้อน

แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่ดำเนินการใดๆ ในวันที่ ๓๐ มิ.ย. ๒๕๔๑ รายภูรที่ได้รับความเดือดร้อนจึงได้เข้าพบ กรม เพื่อขอความช่วยเหลือและในวันที่ ๒ ก.พ. ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีมีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการเข้าครอบครองที่ดินของเกษตรกร หากพิสูจน์ได้ว่าเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินก่อนมีการเข้าปลูกส่วนป่า ให้นำเข้าพิจารณาในคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาให้กรณีป่าไม้ และ ส.ป.ก. ร่วมกันพิจารณาตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ส่วนในกรณีส่วนป่าห้วยจันทร์นั้นให้เกษตรกรเข้าไปทำกินได้เหมือนเดิมเพราเกษตรกรได้เข้าทำประโยชน์ก่อนการปลูกส่วนป่าไม้ยุค Alypia และให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ตัดต้นยุค Alypia ออกจากพื้นที่ โดยให้ ส.ป.ก. เข้าดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ให้กับเกษตรกรผู้เดือดร้อนต่อไป แต่เมื่อวันที่ ๑ มิ.ย.๔๔ กรมป่าไม้ได้ อนพื้นที่ดังกล่าวให้กับ อ.ป.ป. สร้างความเดือดร้อนให้กับรายภูรที่ทำกินในพื้นที่เป็นอันมาก เนื่องจากถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาบุกรุก ผู้เฝ้าดู กันสร้าง

ความต้องการของผู้ร้อง

ขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

การตรวจสอบข้อเท็จจริงและการดำเนินการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยการลงพื้นที่ การรับฟังคำชี้แจงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๐

๒. ประชุมคณะกรรมการฯ ร่วมกับจังหวัดศรีสะเกษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๒.๑ อนุมัติให้ดำเนินการตามที่ได้เสนอไว้ในรายละเอียดและสิ่งแวดล้อมจังหวัดศรีสะเกษ ร่างคำสั่งให้เหมาะสม โดยให้เพิ่มเติมองค์ประกอบคณะกรรมการให้ครบถ้วนอย่างที่ควรจะเป็น และประสานนาขั้นารักษ์ฯ รองนายก อบต.บักคง โดยให้ยกเดิกคำสั่งจังหวัด ที่ ๑๕๔/๒๕๕๐ ซึ่งมีรายละเอียดเป็นประธาน เพิ่มส่วนของชาวบ้านต.บักคงด้วยปรับอัตรากำไร แต่จำนวนหน้าที่ กำหนดกรอบระยะเวลาการทำงาน และกระบวนการทำงาน (โดยให้อิงตามมติ ก.ร.ม. ๒ ก.พ.๒๕๕๒) เสนอรองผู้ว่าฯ ภายใน ๒ สัปดาห์นี้

๒.๒ ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานผลต่อจังหวัด ทุก ๓ เดือน นับจากวันที่มีคำสั่งแต่งตั้ง

๒.๓ ให้คณะกรรมการระดับอัตรากำไร ดำเนินการตรวจสอบและสอบสวนสิทธิของรายภูมิ บริเวณแปลงที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ว่ามีการครอบครองทำประโยชน์ของรายภูมิรายได้ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องงบประมาณที่จะต้องใช้ในการดำเนินการ

การรับฟังข้อเท็จจริง

คำชี้แจงของผู้ร้อง

๑. การชี้แจงโดยเอกสาร

ผู้ร้องได้ให้ข้อมูลความเป็นมาของพื้นที่ตำบลหัวยันทร์ ว่า พื้นที่ตำบลหัวยันทร์ มีรายภูมิเข้ามาทำกินครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งมี พ่อนมี เพชรินทร์ พ่อลา พงษ์เสน่ห์ พ่อเรียน แสงทอง (ยังมีชีวิตอยู่) ได้อพยพครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อผุ้งมาจับจองที่ทำกิน ต่อมามีรายภูมิจาก ตำบลระหวัน ตำบลลสิต อำเภอทุ่น涵 ตำบลโนนสูง เข้าไปปรับทำกิน อาศัยอยู่ร่วมกัน จนเป็นหมู่บ้าน ครั้งแรกขึ้นกับตำบลกันทร์ และตำบลโนนสูง บางส่วน ต่อมาริ่นกับตำบลโนนสูงทั้งหมด

ในปี ๒๕๑๙ เกิดปัญหาเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กองทัพนกได้มีการขอร้องให้รายภูมิที่อาศัยที่ทำกินในพื้นที่ตำบลหัวยันทร์ อพยพออกจากพื้นที่ชั่วคราว

ปี ๒๕๒๑ เหตุการณ์สงบลง รายภูมิที่มีที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ตำบลหัวยันทร์ ก็ได้อพยพเข้ามาทำกินในพื้นที่ของตนเอง อยู่ได้ประมาณ ๓-๕ ปี ก็เกิดสภาวะระหว่างประเทศกันพูชาและเวียดนาม

พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๘ ได้มีเขมรแทกทัพมาอาสาชัยบริเวณน้ำตกหัวยันทร์ บริเวณกองหินทางตะวันตกของบ้านหัวยันทร์ มีการวางแผนรบเบี่ยงไว้ในพื้นที่ ราชการจึงได้ประกาศกู้อัยการศึก และให้รายภูมิที่อาศัยที่ทำกินอยู่ อพยพออกจากพื้นที่ และระหว่างที่รายภูมิกลัวภัยสงคราม รัฐกีดีประกาศกู้ภัยกระตรวจให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ปี ๒๕๓๐ ก็ได้แยกออกมาเป็นตำบลหัวยันทร์ และได้มีโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติฝั่งขวาหัวหาด โดยกรมป่าไม้ได้รวบรวมรายภูมิที่อาศัยทำกินจะจัดการขายอยู่ตามที่ทำกินของคนเอง เข้าร่วมกลุ่มเป็นหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบ ง่ายต่อการพัฒนา มีวัด โรงเรียน สถานีอนามัย ถนน ไฟฟ้า โดยมีนโยบายปลูกป่ากันรายภูมิกรุกแผ้วถาง กันสร้าง ทำลายป่าสงวนแห่งชาติ การดำเนินการครั้งแรกได้ประชุมรายภูมิปลูกต้นบุญคาลิปตัส ริมถนนข้างละ ๕๐ เมตร ปรากฏว่าทางกรมป่าไม้ ได้ขยายพื้นที่ปลูกต้นบุญคาลิปตัสทั้งที่ทำกินของรายภูมิเดิมพื้นที่ แม้กระนั้นที่อยู่อาศัย โดยมีได้ปลูกป่ากันตามแนวป่าธรรมชาติแต่ย่างไค ซึ่งพื้นที่ที่ปลูกต้นบุญคาลิปตัสทั้งที่ทำกินของรายภูมิประมาณ ๑๑,๗๘๐ ไร่ มีรายภูมิเดือดร้อนมากกว่า ๖๐๐ ครอบครัว โดยใช้จิตวิทยา หว่านล้อมหลอกลงว่า ถ้ารายภูมิครอบครัวได้ดูแลต้นบุญคาลิปตัสดีจะให้ค่าตอบแทนครอบครัวละ ๕๐๐ บาท/เดือน และให้ทำกินอยู่ในพื้นที่เดิม ปรากฏว่าเป็นการโกหก หลอกลง เพราะอดีตนี้ รายภูมิลงกล้าวงานของราชการอยู่แล้ว การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้รายภูมิต้องประสบปัญหา ที่ทำกิน มีหนี้สิน เรือรังนึงปักบุนัน ทั้งที่พื้นที่ตำบลหัวยันทร์อดีตเป็นแหล่งผลิตผลทางการเกษตรมีอันดับของอำเภอชุมชนใหญ่

ประมาณปี ๒๕๒๒-๒๕๒๓ มีหน่วยงานของกองกำลังสุรนารี ร่วมกับกรมป่าไม้ ดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับรายภูมิ ปรากฏว่าจัดสรรที่ดินทั้งที่ทำกินของรายภูมิรายอื่น ทำให้ผู้ที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินไม่กล้าเข้าไปทำกิน เนื่องจากหลายใจที่จะเอาที่ทำกินของคนอื่น บางรายเข้าของเดินซื้อคืนในราคาก็จำยอม

ปี ๒๕๓๕ ได้มีการรื้อฟื้นเรื่องการปลูกต้นบุญคาลิปตัสทั้งที่ทำกินรายภูมิที่จราจรฯ ในการประชุมเมื่อวันที่ ๕-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ของจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานที่ประชุม ซึ่งมีที่ประชุมส่วนใหญ่ได้ว่า ให้คืนพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดสรรให้รายภูมิ

ปี ๒๕๔๔ บริเวณที่กรมป่าไม้ปลูกต้นบุญคาลิปตัสทั้งที่ทำกินรายภูมนี้ ได้เสื่อมสภาพลง เนื่องจากขาดการดูแล รายภูมิที่เป็นเจ้าของจึงได้เข้าไปทำกินอีกครั้ง โดยปลูกยางพารา มะม่วง ทิมพานต์ เป็นต้น

ปักบุนันกรมป่าไม้จะมีมาตรการดูแลของรายภูมิ โดยการมอบพื้นที่ให้องค์กรอุดสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ มีเอกสารเป็นทุนส่วนสร้างความเดือดร้อนขวัญพยาภัยรายภูมิที่ทำกินในพื้นที่เดิมของคนเองตลอดเวลา เนื่องจากมีรายภูมิถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาบุกรุก แผ้วถาง กันสร้าง

เอกสารอื่น ๆ ที่ผู้ร้องส่งให้คณะกรรมการฯ ประกอบคำร้องเรียน

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑/๑๗ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ซึ่งให้เพิกถอนป่าผ่างซ้ายหัวขบุญ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๑๕๔ (พ.ศ. ๒๕๑๒) ออกตามความใน

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๑ ออกจากการเป็นป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด โดยมีหมายเหตุว่า เป็นการเพิกถอนเพื่อมอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการตามโครงการพัฒนาการในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่

คำสั่งจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ๓๕๙/๒๕๔๘ สั่ง ณ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหากรณีสวนป่าบุนหາญ และส่วนป่าหัวขันทร์ ทับที่ทำกินของเกษตรกรท้องที่อำเภอบุนหາญ จังหวัดศรีสะเกษ มีหน้าที่

๑. ตรวจสอบและสอบสวนสิทธิของรายภูตที่อ้างสิทธิทำกินในบริเวณแปลงที่ทำกินตามผลการแปลงสภาพที่ดินทางอากาศ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐

๒. รวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริง รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์สิทธิในแปลงที่ดิน

๓. ให้คณะกรรมการชุดนี้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และนำข้อสรุปเสนอคณะกรรมการร่วมระหว่างภาคราชการและกลุ่มน้ำหมากเกษตรภาคอิสาน จังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารสรุปผลการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหากรณีรายภูรขอเข้าทำกินที่ป่าจะะ แวง ตำบลกันทรอน อ่าเภอบุนหາญ จังหวัดศรีสะเกษ และปัญหาการสร้างอ่างเก็บน้ำหัวตามาย สำเภา กันทรลักษณ์ และอื่น ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๗๕ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๗๕ และครั้งที่ ๓/๒๕๗๕ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๗๕ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ มีการพิจารณา กรณีสวนป่าหัวขันทร์และสวนป่าบักดอง ต. หัวขันทร์ ต. บักดอง อ. บุนหາญ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ปลูกดันบุกคัลปัตสาทที่ทำกินของรายภูต โดยมีนิดที่ประชุม ดังนี้

๑ ที่ดินที่ อ.อ.ป. ไม่ได้ปลูกป่า เห็นควรมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้แก่รายภูต

๒ ที่ดินที่ อ.อ.ป. ปลูกดันบุกคัลปัตสาทอยู่ในป่าจุบัน เห็นควรให้ยกเลิกโครงการปลูกป่า แล้วมอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่รายภูตเดือดร้อนต่อไป

ผู้รองได้สังเอกสารชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๐ ดังนี้

หนังสือกรมป่าไม้ ที่ ทส ๑๖๑๒.๓/๒๑๒๕ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ จากรองอธิบดีกรมป่าไม้ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ แจ้งว่า กรมป่าไม้ พิจารณาเรื่องร้องเรียนแล้ว เนื่องจากคณะกรรมการรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ เห็นชอบหลักการ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และให้ดำเนินการต่อไปได้ ตามที่คณะกรรมการนโยบายป่าไม้ แห่งชาติเสนอ โดยในด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ข้อ ๓ พื้นที่อื่น ๆ ที่ส่วนหนึ่งอยู่ใน

ไว้เพื่อกิจการป้าไม้ กำหนดว่า “กรณีที่ร้ายภูริหงส์เรียนเสนอปัญหา ให้จังหวัดดำเนินการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้มีทั้งฝ่ายราชการและรายภูริหงส์อยู่ด้วยกัน การตรวจสอบข้อเท็จจริงให้พิสูจน์การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ รายภูริหงส์เดือดร้อนอย่างไร และเสนอมาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามมาตรการและแนวทางของแต่ละพื้นที่ที่เป็นปัญหา ทั้งนี้ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ความเป็นธรรมกับรายภูริหงส์ สุด ดังนั้น จึงให้จังหวัดศรีสะเกษโปรดพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่รายภูริหงส์เรียน ให้เป็นไปตามหลักการ มาตรการและแนวทางของติดต่อรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ ค่อไป และได้แจ้งให้ อ.อ.ป. ประสานการปฏิบัติกับจังหวัดศรีสะเกษแล้ว

คำสั่งจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ๑๐๔/๒๕๕๐ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของรายภูริหงส์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

หนังสือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศก ๐๐๑๑/๙๘๘ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ จาก ทสจ. ศรีสะเกษ ถึง หัวหน้าสำนักงานปฎิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ เรื่องการแก้ไขปัญหาการชุมนุมเรียกร้องต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ในพื้นที่บ้านหัวขันทร์ฯ สอบถามว่าบริเวณพื้นที่ที่มีการเรียกร้องดังกล่าว ส.ป.ก. จังหวัดศรีสะเกษ มีแผนงาน/โครงการ ออกเอกสารสิทธิ์ หรือไม่ อย่างไร จะดำเนินการได้มีเมื่อใด

หนังสือสำนักงานการปฎิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศก ๐๐๑๑/๙๘๘ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๐ จาก นายลือศักดิ์ วิเศษสังข์ เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินฯ รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ถึงหัวหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดศรีสะเกษ รายงานเรื่องการแก้ไขปัญหาการชุมนุมเรียกร้องต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ในพื้นที่บ้านหัวขันทร์ฯ ว่า ส.ป.ก. จังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบขับพิกัดจากดาวเทียม บริเวณหมู่บ้านหัวขันทร์แล้ว พนวานบริเวณที่อาศัยและที่ทำกินในเขตหมู่บ้านดังกล่าว ส.ป.ก. จังหวัดศรีสะเกษไม่มีแผนงาน/โครงการออกเอกสารสิทธิ์ฯ เนื่องจากอยู่ในเขตกันพื้นที่ป่าแห่งชาติออกจากเขตปฎิรูปที่ดิน กลับคืนกรรมป้าไม้ ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้กับ ส.ป.ก. เมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๓๘ เนื่องจากเป็นพื้นที่แปลงป่าอกป่าปี ๒๐-๒๒ และแปลงจัดสรรบ้านหัวขันทร์ ต. หัวขันทร์ อ.ชุมทาง จ. ศรีสะเกษ

ข้อมูลการประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างภาคราชการและผู้แทนภาคเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตป่าทันที่รายภูริหงส์ ตามคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๒๒๙/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ สรุปการดำเนินการไว้ดังนี้

๑. คณะกรรมการร่วมระหว่างภาคราชการและผู้แทนสมัชชาเกษตรกรรมภาคอิสาน ได้มีคำสั่ง ที่ ๑๗/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบปัญหาสวนป่า

หัวยจันทร์และสวนป่าขุนหาญ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ เป็นประธาน ร่วมด้วยฝ่ายราชการ และตัวแทนรายภูมิฝ่ายละเทาทัน ทั้งนี้ ให้ใช้รูปถ่ายทางอากาศ เพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรายภูมิ

๒. คณะกรรมการฯ ใช้รูปถ่ายทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งเป็นปีที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรก หลังวันประกาศเป็นปีใหม่ถ้วนตามติดตามรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

๓. คณะกรรมการฯ ได้ร่วมวัดและจำลองขอบเขตสวนป่าหัวยจันทร์ และสวนป่าขุนหาญ ลงในรูปถ่ายทางอากาศและแผนที่เสร็จแล้ว และส่งรูปถ่ายดังกล่าวให้ ส.ป.ก. แปลตีความเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมฯ ต่อไป (๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑)

๔. กรมป่าไม้ได้ส่งรูปถ่ายทางอากาศ และผลการแปลตีความ ของ ส.ป.ก. ให้จังหวัดดำเนินการแล้ว โดยจังหวัดได้ขอให้กรมป่าไม้ส่งช่างรังวัดออกไปร่วมปฏิบัติงานกับคณะกรรมการตัดจังหวัดต่อไป ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการ ได้ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรมป่าไม้ (ตุลาคม ๒๕๔๑) เพื่อขอให้ส่งช่างรังวัดออกไปดำเนินการด้วยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างประสานการปฏิบัติ

๕. มีแปลงที่ดินทำกินตามผลการสำรวจเปลี่ยนแปลงถ่ายทางอากาศปี ๒๕๑๐ จำนวน ๓๖ แปลง

๖. ป่าไม้เขตอุบลราชธานี ทำการรังวัดตรวจสอบเขตแปลงที่ทำกิน จำนวน ๑๕ แปลง เนื้อที่ทั้งหมด ๖๑๑-๑-๗๓ ไร่ เสร็จแล้ว เป็นพื้นที่ที่มีสภาพเป็นลานหิน ไม่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมจำนวน ๑ แปลง (๑๗ พย. ๒๕๔๒)

๗. กรมป่าไม้แจ้งจังหวัดศรีสะเกษดำเนินการ ดังนี้

๗.๑ จำลองรูปแปลงที่ดินที่รายภูมิอ้างแต่ละรายที่ปรากฏว่าองரอยการทำประโยชน์ในรูปถ่ายทางอากาศ ลงในแผนที่มาตราส่วนที่เหมาะสมและสรุปจำนวนเนื้อที่แต่ละราย แปลง พร้อมระบุสภาพการใช้ที่ดินบริเวณดังกล่าว ในปัจจุบันด้วย

๗.๒ นำรายชื่อรายภูมิที่อ้างว่าเป็นเจ้าของแปลงที่ดิน (ในข้อ ๗.๑) ตรวจสอบ เปรียบเทียบกับรายชื่อรายภูมิที่ได้ยื่นเพื่ออ้างสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในที่ดินก่อนวันประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ (ในบริเวณพื้นที่ป่าขุนหา) ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๑ หรือรายชื่อรายภูมิที่ได้รับการสอบถามถึงประโยชน์ได้ฯ ซึ่งมีอยู่หรืออ้างว่ามีอยู่ก่อนวันประกาศภายในเขตป่า ซึ่งจะกำหนดให้เป็นป่าคุ้มครองตามมาตรา ๖ หรือป่าสงวนตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๕๘๙ ตามลำดับ

๘. จังหวัดศรีสะเกษมีคำสั่ง ที่ ๔๐๐๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินประกอบการแก้ไขป่าขุนหา

สวนป่าหัวขันทร์และสวนป่าบุนหาย ทับที่ทำกิน ตามมติที่ประชุมระดับจังหวัดเมื่อ ๑๒ พย. ๒๕๔๒ โดยเริ่มดำเนินการสอนสวนสิทธิ์ตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓

๔. จังหวัดแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูลการครอบครองทำประโภชน์ที่ดิน มีผู้ครอบครองและให้ปากคำต่อคณะกรรมการจำนวน ๕๒ ราย เนื้อที่ ๖๐๖-๐-๓๑ ไร่ ไม่มีเอกสาร สิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ปัจจุบันมีสภาพเป็นสวนป่า ไม่มีการเข้าทำประโภชน์ (ตามหนังสือ ค่าวัสดุ ที่ ศก ๐๐๑๑/๕๗๔๕ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔) ยังไม่มีผลการดำเนินการ

วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๒ ผู้ร้องได้ส่งเอกสารรายงานความคืบหน้า ในการแก้ไขปัญหา สรุปได้ดังนี้

อบต.บุนหาย และ อบต. หัวขันทร์ ได้ติดประกาศอาเภอบุนหาย เรื่อง ให้รายภูริที่เก็บ ทำกินในพื้นที่สวนป่าบุนหาย และสวนป่าหัวขันทร์ ไปแจ้งการครอบครอง แล้ว ผลปรากฏว่ามี รายภูริได้ยื่นคำขอสิทธิ์ ตามประกาศภายใน ๓๐ วัน เป็นจำนวน ๑,๓๕๕ ราย

๒. ชี้แจงโดยวิชา

ในการประชุมคณะกรรมการฯ ร่วมกับจังหวัดศรีสะเกษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

นายธนารักษ์ พานจันทร์ ตัวแทนกลุ่มผู้ร้อง ชี้แจงว่า สวนป่าบักดอง (บุนหาย) มีพื้นที่ เพียง ๔,๕๐๐ ไร่เศษ และสวนป่าหัวขันทน์นี้ ๑,๐๐๐ กว่าไร่ สวนป่าบุนหายหรือบักดองมีพื้นที่ ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของสวนป่าหัวขันทน์ ตำบลหัวขันทน์ ซึ่งพื้นที่ของสวนป่าบุนหายมี ประมาณ ๑,๕๐๐ ไร่ มีรายภูริเป็นเจ้าของเดิม ๕๒ ราย ซึ่งมีรายชื่อชัดเจน เกษตรอบครองอาศัยมาเมื่อ ปี ๒๕๐๙ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๖ ทาง อ.อ.ป. ได้เช็คและໄล่ชาวบ้านออกมาระบุเป็นสวน ป่าบุนหาย โดยมีการตัดไม้ออก และปลูกยุคคลิปตั้สแทน ช่วงหลังก็ตัดไม้ยุคคลิปตั้สอีก และปลูกต้น ยางพารา ซึ่งชาวบ้านได้มีการเรียกร้องมาโดยตลอด ครั้งล่าสุด ที่มีความชัดเจนในการแก้ไขปัญหา จากมติที่ประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๓๕ เมื่อวันที่ ๕-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ว่า ๑. ที่ดินที่ไม่ได้ปลูกป่าของ สวนป่าหัวขันทน์ สวนป่าบักดอง เห็นควรให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้กับรายภูริ ๒. ที่ดินที่ อ.อ.ป. ปลูกยุคคลิปตั้สในขณะนี้ เห็นควร ให้ยกเลิกการปลูกป่า และมอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้กับรายภูริผู้เดือดร้อนต่อไป แต่ก็มีเหตุการณ์ในปี ๒๕๔๗-๒๕๔๘ ที่มีการ ตัดไม้ทำให้ชาวบ้านคิดว่า กจะจะให้พื้นที่คืนกับชาวบ้าน แต่ปรากฏว่า หลังจากมีการตัดไม้ยุคคลิปตั้ส แล้ว ทาง อ.อ.ป. ก็ปลูกต้นยางพาราแทน

พื้นที่สวนป่าบักดอง สามารถพิสูจน์ได้ว่าประชาชนทำกินมาต่อเนื่องได้ชัดเจน โดยจะมีพื้นที่ ตรงกลางสวนป่า เป็นที่นาที่ชาวบ้านอาศัยทำกินจนทุกวันนี้ หลาบสิน ไว้

พื้นที่สวนป่าหัวยันท์ ดำเนินการโดยกรมป่าไม้ และค่อนมาได้มอบหมายให้ อ.อ.ป.
รับผิดชอบแทน เคยมีการเรียกร้องต่อสู่มาตลอด โดยให้มีการยกเลิกสวนป่าออกไป

จากการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ พบว่ามีที่ทำกินอยู่เพียง ๑๖ แปลง ๖๑๑ ไร่ นั้น ทุกแปลง
ผ่านการพิสูจน์ทางภาพถ่ายทางอากาศมาแล้ว ซึ่งหากดูในระเบียบการเก็บกับนัด ค.ร.ม. นี้ ระบุชัดเจน
ว่า ๑๖ แปลงตามภาพถ่ายทางอากาศ จะเข้าเงื่อนไขข้อ ๑ สามารถออกโฉนดที่ดินได้เลย แต่ส่วนที่
ชาวบ้านเข้าไปอาศัยก่อนที่จะมีการตั้งสวนป่า เข้าเงื่อนไขข้อ ๒ ซึ่งกรณีคือกลุ่มที่พุดถึงที่ต้องมีการ
พิสูจน์สิทธิ

สำหรับประเด็นข้อ ๒ มีหนังสือของกรมป่าไม้ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แจ้งให้ทาง
กรมป่าไม้พิจารณาว่า เนื่องจากนัด ค.ร.ม. ๓๐ มิย. ๔๙ เห็นชอบกับมาตรการและแนวทางการการ
แก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ และดำเนินการตามที่คณะกรรมการป่าไม้แห่งชาติเสนอ โดยกำหนดเขต
ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ ข้อ ๑ พื้นที่อื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่อนุรักษ์ไว้ เป็นป่าไม้ กำหนดว่า กรณีที่รายภูร
ร่องเรียนเสนอปัญหาให้จังหวัดดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยมีทั้งฝ่าย
รายภูรและราชการฝ่ายละเท่า ๆ กัน ตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้พิสูจน์การอญญาศัยครอบครองทำ
ประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามาถ่อนหรือไม่ รายภูรเดือดร้อนอย่างไร และให้เสนอมาตรการแนว
ทางแก้ไขปัญหา ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามมาตรการและแนวทางของแต่ละพื้นที่ปัญหา
ทั้งนี้ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้ความเป็นธรรมกับรายภูรมากที่สุด ดังนั้น ควรตั้งคณะกรรมการ
ตรวจสอบว่ารายภูรได้อาศัยทำกินมาก่อนจัดตั้งสวนป่า อ.อ.ป. หรือไม่ และเสนอให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบอนุมัติลงมา เป็นต้น

นายศักดิ์ชัย เหมเกียรติกุล ผู้ใหญ่บ้านสวนป่าหัวยันท์ ชี้แจงว่า พื้นที่สวนป่าใน
ต. หัวยันท์ มีไม่เต็มพื้นที่ ส่วนหนึ่งเป็นที่ดินจัดสรรของหน่วยงานราชการ และส่วนหนึ่งเป็น
ป่าสงวน ซึ่งเป็นส่วนที่มีสิทธิ์ทำกิน (สหก.) นั่นเอง พื้นที่สวนป่าหัวยันท์ ไม่ชัดเจน แต่จากการ
สำรวจประชาชนที่เดือดร้อน ๕๕๑ ครอบครัว มีพื้นที่ประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่

พื้นที่สวนป่าหัวยันท์ อดีตเป็นที่ทำกินของรายภูรมาก่อน การปลูกป่าไม้ได้ปลูกในป่า
ละเมะ แต่ปลูกในที่ดินที่มีการทำกิน เป็นการไล่ประชาชนทางอ้อม จากการลงพื้นที่ก็จะเห็น
นายอำเภอที่ทราบ สำหรับสวนป่าบังคัดอง ได้เชยล้ำรวมมาแล้ว เมื่อปี ๒๕๑๒ โดยปลัดทวีป อัตโนม
รายภูรมีเอกสารหลักฐาน เป็นใน กนท.๖ พื้นที่นี้มีการเสียภาษีมาตลอด การจะพิสูจน์ว่าชาวบ้านทำ
กินอย่างต่อเนื่อง หรือไม่ ปัจจุบันจะเป็นไปไม่ได้ เพราะพื้นที่ มีทั้งที่เดิน ที่โล่ง มีพื้นที่ที่ปลูกข้าว
ลิบดัส มีแปลงปลูกต้นประคุ

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ชี้แจงด้วยเอกสาร

จังหวัดศรีสะเกษ มีหนังสือ ที่ ศก ๐๐๑๓/๑๖๒๑๗ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ แจ้งความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาส่วนป่าบุนนาคและสวนป่าหัวขันทร์ทับที่ทำกินของรายภูรท้องที่ อําเภอบุนนาค ว่า จังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาดำเนินการแล้ว ตามคำสั่งจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ๑๗๖๓/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมแก้ไขปัญหาราษฎร อําเภอบุนนาค จังหวัดศรีสะเกษ

ชี้แจงด้วยวาจา

ในการประชุมคณะกรรมการร่วมกับจังหวัดศรีสะเกษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ณ ศาลา กองอ่างจังหวัดศรีสะเกษ มีหน่วยงานต่อไปนี้ ชี้แจง ดังนี้

นายพิระศักดิ์ หินเมืองเก่า รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ชี้แจงว่า ในการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาคราชการและสมัชชาเกษตรกรภาคอิสานแก้ไขปัญหาส่วนป่า ในเขต อําเภอบุนนาค อําเภอน้ำเงี้ยง ตามคำสั่ง ที่ ๓๕๒/๒๕๕๐ ขณะเดียวกันก็มีคำสั่งให้เฉพาะ อําเภอบุนนาค ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาส่วนป่าบุนนาค และสวนป่าหัวขันท์ ต่างหาก ซึ่งมีนายอําเภอบุนนาค เป็นประธานคณะกรรมการ และมีหัวหน้าหน่วยบริการป่าไม้ อําเภอบุนนาคเป็นเลขานุการ

นายชาญณรงค์ อินทนนท์ ผู้จัดการองค์กรอุดหนุนป่าไม้ นครราชสีมา ชี้แจง เพิ่มเติมว่า ขั้นตอนคือมีการพิสูจน์สิทธิ ตามภาพถ่ายทางอากาศ มีการแปลสภาพถ่ายเสร็จแล้ว ทั้งสองแห่ง มีจีพีเอส ครบถ้วนหมดแล้ว

นายวุฒิพงษ์ อิสาน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดศรีสะเกษ ชี้แจง เพิ่มเติมว่า ผลการดำเนินการมีดังนี้ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ให้แก้ไขปัญหา โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการพิสูจน์การครอบครองที่ดินแบบเดียวกับการพิสูจน์การเข้าครอบครองที่ดินของรัฐ หรือ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กบร.) หลักเกณฑ์คือ

๑. ให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการเข้าครอบครองที่ดินของเกษตรกร โดยให้ใช้หลักเกณฑ์การพิสูจน์หลักฐานแบบ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ กบร.

๒. ถ้าเกษตรกรรายใดมีเอกสารสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่ดินให้ดำเนินการตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน

๓. เกษตรกรรายใดไม่มีเอกสาร โดยชอบ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์ โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันประกาศว่าเป็นพื้นที่ของรัฐ พร้อมทั้งใช้หลักฐานอื่น แสดงการเข้าครอบครองทำประโยชน์มาก่อน ประกอบการพิสูจน์

หากพิสูจน์ได้ว่าเกย์ตระกรเข้าครอบครอง ก่อนประกาศเป็นที่ของรัฐ เกย์ตระกรจะได้สิทธิตามกฎหมายที่คืน หากพิสูจน์ได้ว่าเกย์ตระกรเข้าครอบครองหลังประกาศเป็นพื้นที่ของรัฐ แต่เข้าทำประโภชน์ในที่คืนก่อนการเข้าปักสูงป่าให้นำเข้าพิจารณาในคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาให้กรณป่าไม้ และปฏิรูปที่คืนร่วมกันพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่คืนดังนี้

๓.๑. กรณพื้นที่สวนป่ามีลักษณะเป็นพื้นที่สวนป่าเสื่อมโกรน และกรมป่าไม้ตรวจสอบแล้วมีความเห็นว่าเป็นพื้นที่ สมควรนำไปปฏิรูปที่คืนให้กรณป่าไม้หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนเพื่อนำพื้นที่ดังกล่าว ไปดำเนินการปฏิรูปที่คืนให้เกย์ตระกร

๓.๒ กรณพื้นที่สวนป่าที่ควรคงไว้เป็นป่าอนุรักษ์ เป้าต้นน้ำลำธาร ให้ปฏิรูปที่คืนจัดหาแปลงใหม่เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่คืนให้เกย์ตระกรต่อไป นติ ค.ร.ม. ให้ใช้หลักเกณฑ์นี้ ต่างจากการบุกรุกที่คืนทั่วไป ให้ใช้ นติ ค.ร.ม. ๓๐ มบ. ๒๕๔๙ กรณีสวนป่าจะเฉพาะเจาะจง ขั้นตอนดังกล่าวล่าสุด กรณป่าไม้ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญแปลสภาพถ่ายทางอากาศสวนป่า ทั้งสามแห่ง คือ บักดง(ชุมทาง) หัวยันทน์ และน้ำเกลี้ยง เรียบร้อยแล้ว โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยแปลสภาพถ่ายเป็น๒ ลักษณะ คือ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ป่าไม้ การแปลสภาพถ่ายไม่ได้บอกว่ารายได้กำกินอยู่แต่บอกว่าพื้นที่หรือจุดตรงนี้ประมาณกี่ไร่โดยเป็นพื้นที่ทำการเกษตรมาก่อน หลังจากแปลสภาพถ่ายแล้ว สำนักงานป่าไม้เขตอุบลฯ ได้มีการหมายแปลงไว้แล้วว่า ที่ใดเคยเป็นที่ทำการเกษตร หรือเป็นที่ทำการเกษตร ตัวอย่าง มีแปลงที่เคยทำการเกษตร ประมาณ ๒๐๐ ไร่ จังหวัดจะแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ ลงไปตรวจสอบเพื่อตรวจสอบและสอบถามสวนสิทธิของรายภูธรริเวณแปลงที่มีการแปลงว่ามีการทำการเกษตร ว่าจะเป็นของใครบ้าง ขั้นตอนปักจุบันยังติดอยู่ตรงนี้ ยังอยู่กับคณะกรรมการระดับอำเภอ และทราบมาว่า เนื่องจากการสอนสวนสิทธิต้องใช้กำลังคนและงบประมาณพอสมควร และการลงพื้นที่ ขั้นตอนส่วนนี้จึงยังไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง

หากสำรวจทราบแล้ว ชาวบ้านก็จะได้ตามสิทธิที่เคยทำการเกษตรก่อนตามกฎหมายที่ยังอีกดามนติ การแก้ไขปัญหา สำหรับที่แจ้งว่ามี ๑๖ แปลง นั้น ๑ แปลงอาจจะมีหลายราย เพราะเป็นแปลงใหญ่ สิ่งที่เป็นห่วงคือ มี ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มน้ำแข็งและกลุ่มน้ำแข็งที่อยู่อาศัยอยู่ในที่ดิน แต่ทราบมาว่า เนื่องจากการสอนสวนสิทธิต้องใช้กำลังคนและงบประมาณพอสมควร และการลงพื้นที่ ขั้นตอนส่วนนี้จึงยังไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง

ประเด็นการตรวจสอบ

จากการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ของเรื่องร้องเรียนนี้ เห็นว่า ปัญหาของกรณีนี้ เคยมีมติร่วมกันอยู่ว่าจะมีการยกเลิกพื้นที่สวนป่าและนำพื้นที่นี้กลับไปให้รายภูธรส่วนที่ถูกทับทิม แต่ติดขัดมาหลายนาน ไม่เดินหน้า ทั้ง ๆ เหลือเพียงการดำเนินการ และการตัดสินใจให้ดำเนินการต่อเท่านั้น คณะกรรมการฯ จึงกำหนดประดิษฐ์การตรวจสอบไว้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๔๙ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายนัญญาด้วย

มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวต่างๆและได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ชุดที่ ๒

จากข้อเท็จจริงที่ได้รับจากเอกสาร และจากการลงพื้นที่ เห็นว่า ปัญหาเรื่องร้องเรียนนี้ผู้ที่เดือดร้อนมากนาย เป็นปัญหาตอกด้านนานกว่า ๒๐ ปี อันสะท้อนให้เห็นถึงภัยของการแก้ไขปัญหานี้เป็นปัญหานาๆต่อๆกัน โดยกรณีนี้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาแล้วโดยจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่เมื่อปี ๒๕๓๕ แต่ไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินการจนกระทั่งผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อมีการประชุมหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหา จึงทราบปัญหาในการทำงานของมีติให้ปรับปรุงภาระทำงานฯ ใหม่ เมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐ จนกระทั่งปัจจุบัน เป็นเวลาเกือบ ๒ ปี ก็ยังดำเนินการแก้ไขปัญหาให้รายภูมิไม่เสร็จสิ้น

การแก้ไขปัญหาที่ล่าช้า ส่งผลให้รายภูมิไม่มีที่ดินทำกิน ได้รับความเดือดร้อน ไม่มีกำลังใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งจากการลงพื้นที่คณะกรรมการฯ ได้รับทราบความเดือดร้อนจากรายภูมิที่เป็นผู้สูงอายุหลายราย ที่ร้องขอการแก้ไขปัญหาจากรัฐ นอกจากนี้ ระหว่างที่รายภูมรออกอุปกรณ์แก้ไขปัญหาอยู่ กรมป่าไม้ยังมีการละเมิดสิทธิของรายภูมิ โดยการมอบพื้นที่ให้องค์กรอุดสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เข้ามาระบุการทับซ้อนในพื้นที่ จนทำให้มีรายภูมรถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาบุกรุก ผ้าวdag กันสร้าง สร้างความเดือดร้อนขวัญผวาแก่รายภูมิที่ทำกินในพื้นที่เดิมของตนเอง ตลอดเวลา

คณะกรรมการฯ จึงมีความเห็นว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ล่าช้าอยู่ส่วนราชการ ส่งผลให้รายภูมิได้รับความเดือดร้อน เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องและผู้เดือดร้อนอันเป็นการบัดดัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๘

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ชุดที่ ๒

คณะกรรมการฯ พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๒ วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๒ เห็นว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ร้อง เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมคือผู้ร้อง จึงมีมติให้มีมาตรการในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

๑. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการยกเลิกส่วนป่าบักดอง (บุนนาค) ส่วนป่าหัวขันทร์ และส่งมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป ทั้งนี้ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดสรรที่ดินตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินให้รายถาวร ภายใน ๑๗๐ วัน หลังจากที่ได้รับมอบพื้นที่จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล

๑. พื้นที่ที่ อ.อ.ป. คุ้มครอง ให้มีคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น สำรวจสภาพความเป็นจริง พื้นที่มีกรณีพิพาทมายาวนานเรื่องทับซ้อนที่ทำกิน ควรเร่งรัด แก้ไขให้จบสิ้นโดยเร็วที่สุด บางส่วนที่สมบูรณ์อาจมอบให้กรมป่าไม้ หรือจัดการเป็นป่าชุมชน และบางส่วนนำมามาจัดสรรให้รายถาวรในพื้นที่ และถูกจ้างส่วนป่าให้ได้มีที่ทำกินด้วย

๒. ควรยุบ อ.อ.ป. เนื่องจากผลการศึกษาทางการณ์ พบว่า อ.อ.ป. ดำเนินการผิดวัตถุประสงค์เดิม จึงประสบกับภาระการณ์ขาดทุนต่อเนื่องและการกิจไม่สอดคล้องกับการฟื้นฟูป่า นอกเหนือนี้ ยังสร้างความขัดแย้งกับรายถาวรในพื้นที่จำนวนมาก บนพื้นฐานการคุ้มครองผู้อื่น บุคคลการอย่างเป็นธรรม

มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ เห็นชอบตามมติของคณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ดังที่ ๒

(นายเสน่ห์ งามริก)

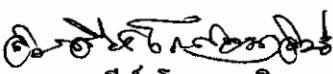
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวนัยนา สุภาพีง)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสุกิน นพเกดุ)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสุนี ไชยรส)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสุรศิห์ โภคณานwin)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(คุณหลิ่งอัมพร มีศุข)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวอากร วงศ์สังข์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ ๗๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๓